

■ Кінакрокі

Аляксандра БУТАР: «У КІНО МЯНЕ ЎЖО НІЧОГА НЕ ЗДЗІЎЛЯЕ»

Рэжысёр Аляксандра Бутар вядома нам як аўтар знятых на «Беларусьфільме» карцін «Белыя росы. Вяртанне» і «Салодкае развітанне Веры»; як стваральнік творчай майстэрні «Тэрыторыя кіно», дзе арганізуюцца курсы рэжысёраў і акцёраў; як удзельнік дыскусіі пра сучаснае незалежнае кіно, што адстойвае «прафесію». 1 лютага ў пракат выходзіць трэці поўнаметражны і першы незалежны ад дзяржаўных грошай фільм Аляксандры — «У асабістую прастору ўваход забаронены». Карціна распавядае пра перфекцыяніста-праграміста Макса, які пакутуе з-за нязначнай недасканаласці ў зробленай працы. У пэўны момант ён сустракае сваю супрацьлегласць Машу, і гэта сустрэча мяняе яго жыццё. Перад прэм'ерай фільма, якая адбудзецца 22 студзеня ў кінатэатры «Масква», мы пагутарылі з Аляксандрай Бутар і закранулі тэмы новага фільма, «Тэрыторыі кіно» і нашага сучаснага незалежнага.

— Дзве вашы папярэднія карціны былі зняты на «Беларусьфільме». Як вы здолелі знайсці грошы на незалежны праект?

— Усё аказалася не так складана, як я думала. У нас не было часу шукаць спонсарскія грошы, таму што мы вельмі хутка прыдумалі ідэю, і я нават не заўважыла, як ужо знялі фільм. Я проста звярнулася да сяброў, у якіх ёсць свае кампаніі і каму гэта магло быць цікава. Такім чынам, нас атрымалася чацвёра партнёраў. Гэта музычны гурт «Тяни-Толкай», унёсак якога ў фільм велізарны, таму што на яго лягла ўся гукавая частка, да таго ж кампазітарам фільма стаў іх гукарэжысёр Аляксандр Каляда. Святочнае агенцтва «Арт-Апетыт» дапамагло нам з касцюмамі, якія проста так мы б не змаглі арандаваць. Трэці партнёр — літоўскае прадзюсарскае агенцтва «Baltic Orep», яно зараз займаецца прасоўваннем фільма на прыбалтыйскай тэрыторыі, у нас ужо ёсць дамоўленасць аб пракаце ў Вільнюсе і Клайпедзе. Чацвёртым партнёрам — і вытворчай кампаніяй — з'яўляецца творчая майстэрня «Тэрыторыя кіно», якую я стварала як месца, дзе апроч навучання дзяцей можна вырасіць каманду для ўласнай кінавытворчасці. Так яно і атрымалася, проста я не думала, што зноў стану здымаць так хутка.

«Калі ты выходзіш у рэальную вытворчасць, палову таго, што ты прыдумаў, «з'ядае» дрэнная арганізацыя. А калі ты сам усё арганізуюеш, самога сябе падвесці не можаш».

— То-бок, галоўным у гэтай справе аказалася дружба.

— Так, але яшчэ працуе імя. Напрыклад, мне было лёгка дамовіцца з пракатчыкамі, хоць я думала, што ўзнікнуць цяжкасці, таму што мой фільм — незалежны, у яго няма статусу, перад якім адкрываюцца дзверы. Але мяне ўсе, як аказалася, помняць, нават у Літве, таму мне было лягчэй.

— Мiane крыху бянтэжыць, што фільм вы зрабілі так хутка: сцэнарый напісалі за месяц, здымкі цягнуліся дзесяць дзён, скоро карціна выходзіць у пракат. Мне гэта нагадвае паточную вытворчасць «Беларусьфільма».

— На «Беларусьфільме» стварэнне фільма цягнецца год, там за такія тэрміны не здымаюць. У любой кінавытворчасці самы дабрагі перыяд — здымачны, а ў нас усё было добра спланавана, сцэны састыкаваны так, каб паспець зняць у тэрмін. Да таго ж папярэдне мы з акцёрамі ў аўдыторыі адрэ-

пеціравалі фільм, ножкамі прайшлі кожную сцэну, усё разабралі. Таму справа ў планаванні, а не ў тым, што ў мяне не было часу здымаць.

— Вы напісалі сцэнарый...

— Гэта была мая ідэя, а мой пастаянны суаўтар Юля Гірэль, як заўсёды, яе падхапіла. Мы добра працуем у пары, таму што калі ты супрацоўнічаеш з чалавекам, які не проста цябе разумее, але і размаўляе з табой на адным прафесійным узроўні, усё атрымліваецца лёгка і хутка.

— Наколькі я зразумела з вашых інтэрв'ю і відэа, вы таксама апалагет ідэі, што кіно не павінна быць нудным. З пункту гледжання сцэнарыста і рэжысёра скажыце, чым ваш фільм павінен зачапіць гледача?

— Я так казала — нудным? Не, я ўвесь час кажу слова «прафесія», проста шмат хто мяне няправільна разумее. Няма такога — нудны альбо не нудны фільм: ён альбо прафесійны, то-бок хораша зроблены, альбо проста бяздарны, таму і нудны. Я бяру на сябе адказнасць гэта сцвярджаць, таму што нешта разумю ў прафесіі рэжысёра, паколькі займаюся ёй усё жыццё і ўсё жыццё вывучаю. Фільм «У асабістую прастору ўваход забаронены» зроблены прафесійна, гэта не аматарскае кіно. Па жанры — вельмі лёгкая рамантычная камедыя, настолькі лёгкая, што нават празрыстая. Ты глядзіш яе з усмешкай, недзе плачаш. Яна разлічана на падлеткаў і моладзь, хоць ёсць тут і старэйшыя персанажы. Просты і чысты фільм, без прэтэнзій на фестывальнае кіно, як у нашых незалежных карцін, быццам разлічаных на інтэлектуальнага гледача. Я гэта вельмі не люблю, таму што такім чынам часта прыкрываецца слабая рэжысура. Маўляў, калі фільм вы не зразумелі, то ён не для вас, а для іншага гледача. Насамрэч няма паняцця «фестывальнае кіно»: альбо кіно, альбо не кіно.

— Праскочыла, што ў сваёй кінашколе вы падрыхтавалі для сябе каманду. Вашы навучэнцы працавалі на здымачнай пляцоўцы новай карціны?

— Так, адну з галоўных роляў выканаў наш таленавіты студэнт Сцяпан Ляткоўскі, які, я спадзяюся, працягне сваю адукацыю ў тэатральнай ВНУ. Яго партнёраша па фільме — таксама наша дзяўчына Каця Самойла. Астатнія працавалі ў здымачнай групе, пісалі гук, былі асістэнтамі. Для іх гэта быў кайф, а не абавязалаўка. На «Беларусьфільме» я адчула, што кінастудыя — гэта завод, куды ўсе проста ходзяць на працу з дзевяці да пяці, а фільм патрэбен толькі табе і максімум — аператару і акцёрам. А ў нашай маленькай кампаніі ўсе

«гараць» справай, нехта, магчыма, нават больш за мяне.

— Вы ўпершыню выступілі ў якасці прадзюсара, гэта рэжысуры не перашкодзіла?

— Наадварот, дапамагло. Заўсёды было шкада, калі я задумала шыкоўную сцэну, а яна церпіць з-за дрэннай арганізацыі. Наш майстар у Акадэміі мастацтваў Аляксандр Яфрэмаў казаў: «Я скончыў сцэнарый фільма і падумаў, як было б класна яго не здымаць». Бо калі ты выходзіш у рэальную вытворчасць, палову таго, што ты прыдумаў, «з'ядае» дрэнная арганізацыя. А калі ты сам усё арганізуюеш, самога сябе падвесці не можаш.

У вялікай дзяржаўнай кінавытворчасці шмат людзей, імі складаюцца кіраваць, і стаўленне да кіно ў іх іншае. Я рабіла два вялікія праекты на тэлебачанні, дзе тое ж самае: арганізацыя церпіць менавіта з-за аб'ёмаў — шмат людзей, грошай. А тут усё было пад маім кантролем, і гэта было класна, хоць і цяжка.

— Што яшчэ ў дзяржаўнай кінавытворчасці перашкаджае рэалізоўваць ідэі?

— Праблема ў тым, што на «Беларусьфільме» няма добрых сцэнарыяў. Мне і цяпер нешта дасылаюць — гэта нават горш, чым калі я пачынала там працаваць. Тады таксама не было сцэнарыяў, але хоць нешта можна было перапісаць, а тое, што я чытала зараз, — дрэнна. У краіне няма сцэнарыстаў, проста няма. Але мяне іншае непакіоць: рэдактары і мастацкія кіраўнікі, якія павінны разумець, як можна выпра-

віць сцэнарыі, у якіх ёсць хоць нейкія задаткі будучага фільма, гэтага не робяць. У мяне складваецца ўражанне, што ніхто не разбіраецца ў драматургіі, для мяне загадка, чаму такія рэчы ідуць у работу.

— Вам прапанавалі нешта зняць на «Беларусьфільме»?

— Так, я вельмі здзівілася, таму што на кінастудыі павінны не вельмі мяне любіць. Ім было цяжка са мной: я была патрабавальная, карцей, я ім надакучыла. А праз некаторы час з'яўляецца такая прапанава, якую я не ведаю, як растлумачыць... Я пакуль туды не іду. Шчыра кажучы, няма калі, у мяне цудоўна развіваецца свая справа, лепш я на яе патрачу свае сілы, нервы і час. Толькі калі б мне даслалі сапраўды класны сцэнарыі, напэўна, стала б размаўляць далей.

«Звычайна я ведаю, чым фільм скончыцца, але калі ён класна зроблены, усё роўна цікава, як таленавіта людзі прымяняюць сваё майстэрства».

— Апошнім часам ішла дыскусія пра наша незалежнае ігравое кіно, у якой вы таксама ўдзельнічалі.

— Мая балючая тэма, яна мне ўжо надакучыла. У нас дзве крайнасці: ёсць «Беларусьфільм» з велізарнымі бюджэтамі, дзяржаўнай падтрымкай і дрэннымі фільмамі, а ёсць незалежныя дзеці з такімі ж дрэннымі фільмамі. Я спрабавала размаўляць з гэтымі маладымі рэжысёрамі, але дыскусія не атры-

ўсім відаць высокі ўзровень. А калі я бачу пустэчу на экране, не здзіўляюся, калі выходзіць настолькі ж пусты чалавек. Спачатку мяне гэта раздражняла, а потым стала нудна, і я перастала рэагаваць. І ведаеце, што самае цікавае: з любога фільма, што я бачыла ў Нацыянальным конкурсе «Лістапада», можна зрабіць класнае кіно, калі падысці да яго больш прафесійна.

— Чаму, на вашу думку, у нашым незалежным ігравым кіно, як вы кажаце, няма прафесіі?

— Таму што аўтары не хочуць развівацца. Калі трапілі на «Лістапад» — думаюць, што яны супер, хоць гэта звычайны фестываль. Кінафестывалю ў свеце — мора, але яны нічога не значаць, значаць толькі касавыя зборы, поўныя залы і прызнанне гледача. Часта рэжысёр з ліку нашых незалежных не можа растлумачыць, пра што яго фільм. Як ты здымаеш фільм, калі не разумееш, пра што ён? Адсюль дзіцячыя выказванні, маўляў, калі вы паглядзелі і нічога не зразумелі, гэта вашы праблемы. Сваім студэнтам я ў першую чаргу кажу, што рэжысуры немагчыма навучыцца, усё жыццё прыйдзецца толькі папайняць багаж, бо нават за тыдзень ты можаш стаць зусім іншым. У свой час мы з Юляй напісалі сцэнарыі фільма «Салодкае развітанне Веры» і падалі яго на конкурс кінапраектаў Міністэрства культуры. Ён прайшоў конкурс, але мне прапанавалі адкласці «Веру» і найперш зняць працяг «Белых росаў». Калі нарэшце прыйшоў час запуску «Веры», я адкрыла сцэнарыі, што ляжаў цэлы год, і ледзь не памерла. Я кажу: «Юля, як мы

На здымках фільма «У асабістую прастору ўваход забаронены».

маглі напісаць такую лухту і як яе прапусціла міністэрства?» А фільм запушчаны, яго трэба здымаць — мы за некалькі тыдняў поўнаасцю перапісалі сцэнарыі. Ніхто ў выніку не заўважыў, хоць у фільме няма ніводнага слова з таго варыянта, які прайшоў конкурс. Так само жыццё ўстроена: ты не можаш заставацца тым, кім быў год таму.

Поўную версію інтэрв'ю чытайце на сайце zviazda.by
Гутарыла Ірэна КАЦЯЛОВІЧ.
katsyalovich@zviazda.by